

**LABĀKA
SAIMNIEKOŠANAS
PRAKSE,
LABĀKA ŪDENS
AIZSARDZĪBA**

TOPPS projekts

Projekts "Augu aizsardzības līdzekļu lietošanas operatoru apmācības par piesārņojuma novēršanu no punktveida avotiem" (*angl.* Train Operators to avoid Pollution from Point Sources; *saīsin.* TOPPS) – tiek realizēts vairāk nekā 15 Eiropas valstīs. Projekta finansējumu nodrošina Eiropas Komisijas „Life” programma un Eiropas augu aizsardzības asociācija (ECPA).

TOPPS projekta mērķis

TOPPS projekta mērķis ir samazināt augu aizsardzības līdzekļu (turpmāk – AAL) nokļūšanu ūdenī no punktveida piesārņojuma avotiem. Projekts nosaka augstākus darba kvalitātes standartus un aicina tos ieviest praksē, izmantojot konsultācijas, apmācības un demonstrējumus Eiropas valstīs, tai skaitā arī Latvijā.

Labāka saimniekošanas prakse

TOPPS projekts ir identificējis četrus etapus AAL lietošanas procesā, kuros uzlabojumi operatora darbā var palīdzēt pasargāt ūdeni no AAL piesārņojuma. Četri etapi:

- **pārvadāšana;**
- **uzglabāšana;**
- **AAL izmantošana (darbs pirms un pēc smidzināšanas un smidzināšanas laikā);**
- **AAL atlikumu un tukšo iepakojumu apsaimniekošana.**

TOPS projekta rīki

TOPPS projekta rīki, kas papildina un atbalsta programmu:

- ekspertu tīkls visā Eiropā;
- datu bāze www.TOPPS-life.org;
- publikācijas;
- apmācību materiāli;
- semināri un apmācības;
- demonstrāciju stendi;
- 6 izmēģinājuma zonas;
- demonstrējumu saimniecības.

www.TOPPS-life.org

Svarīgi ir saglabāt tīru ūdeni!

Prasībām atbilstoša un prasmīga AAL lietošana nerada ūdenim nevēlamu risku. Tomēr tikai daži pilieni izlijuša, koncentrēta AAL var radīt dzeramā ūdens piesārņojumu un vides kvalitātes standartu pārkāpšanu.

Nemiet vērā:

- Pētījumi liecina, ka ievērojama daļa AAL, kas sasniedz ūdeni, nāk no punktveida avotiem.
- AAL noplūde punktveida avotos galvenokārt ir saistīta ar smidzinātāju uzpildīšanu, mazgāšanu un glabāšanu, kā arī ar atbrīvošanos no AAL atlikumiem un ar šo darbu saistītiem atkritumiem.
- AAL noplūde var tikt lielā mērā novērsta, ieviešot labas saimniekošanas prakses principus.

Dažu vienkāršu noteikumu ievērošana var novērst AAL nokļūšanu ūdenī. Ikreiz, kad jūs lietojiet AAL, rīkojieties atbilstoši prasībām.

**Labāka saimniekošanas prakse
= labāka ūdens aizsardzība!**

 Sargā mūsu ūdeņus,
lai saglabātu tos tīrus!

 Sargā savu ražu,
lai tā neciestu!

 Sargā vidi, ievērojot vides
aizsardzības prasības!

 Esi atbildīgs un ievēro ieteikumus, lai saglabātu
pieejamo AAL efektivitāti un daudzveidību!

Prasībām atbilstoša rīcība palīdzēs novērst AAL nokļūšanu ūdenī.

- Pārvadāšana.
- Uzglabāšana.
- AAL lietošana (darbs **pirms un pēc**
smidzināšanas, smidzināšanas **laikā**).
- AAL atlikumu un tukšo iepakojumu apsaimniekošana.

Pārvadāšana

Plānojiet drošu pārvadāšanu

- Izmantojiet AAL piegādātāju pakalpojumus, kuri ir pieredzējuši un/ vai kuriem ir atļauja pārvadāt šādas preces.
- Nelielu daudzumu AAL pārvadājiet no pasažieriem atdalītā nodalījumā, nošķirti no citām precēm.
- AAL pārvadāšanai izmantojiet droši noslēdzamas un šķidrums necaurlaidīgas kastes vai iepakojumu konteinerus.
- Sagatavojiet mobilo tālruni ar kontaktu numuriem ārkārtas situācijām.

**Labāka saimniekošanas prakse
= labāka ūdens aizsardzība!**

Uzglabāšana

Uzglabājiet AAL ugunsdrošā vietā tālu no ūdens

- Uzglabājiet AAL atsevišķā un aizslēdzamā telpā vai aizslēdzamā nedegoša materiāla skapī ar iespēju savākt noplūdušo AAL.
- Uzglabāšanas telpai vai skapim jābūt atbilstoši marķētiem ar drošības zīmēm.

- Redzamā vietā jābūt pieejamiem ārkārtas dienestu tālrunu numuriem, ugunsdzēsamajam aparātam un aprīkojumam noplūdes gadījumiem (absorbējošs materiāls, liekšķere u.c.).
- Konstatējot noplūdi, to jācenšas nekavējoties apturēt, pēc tam savācot un utilizējot noplūdušo AAL, atbilstoši normatīvo aktu prasībām.

Pirms smidzināšanas

Augu aizsardzības pasākumiem saimniecībā jābūt rūpīgi plānotiem, lai novērstu jebkādu ūdens piesārņojuma risku. Nodrošiniet, lai AAL lietošanas operatoru kvalifikācija tiktu regulāri atjaunota, kā to nosaka 2013.gada 19.marta Ministru kabineta noteikumi Nr.147 "Noteikumi par profesionālo augu aizsardzības līdzekļu lietotāju, augu aizsardzības līdzekļu lietošanas operatoru, augu aizsardzības līdzekļu pārdevēju un augu aizsardzības konsultantu apmācību un apliecību izsniegšanas kārtību".

**Labāka saimniekošanas prakse
= labāka ūdens aizsardzība!**

AAL izvēle un plānošana

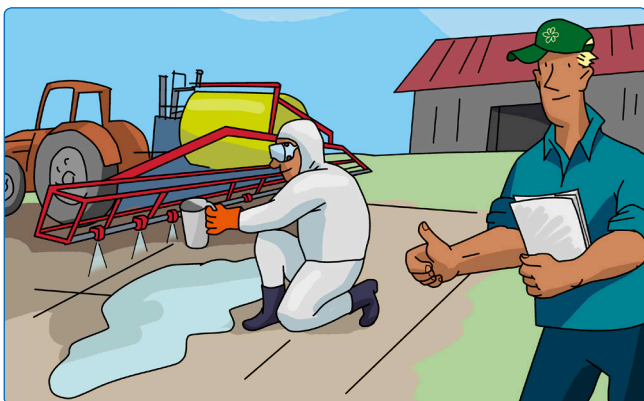

- Izvēlieties kultūraugam, kaitīgajam organismam un lauka situācijai atbilstošus AAL.
- Rūpīgi izlasiet AAL marķējumu!
- Iepriekš izplānojiet darba šķidruma sagatavošanas, smidzinātāja uzpildīšanas un mazgāšanas vietas.
- Ievērojiet aizsargjoslas ap ūdensobjektiem.

Aprēķiniet nepieciešamā ūdens un AAL daudzumu, kas nepieciešams apstrādājamajai platībai, lai izvairītos no darba šķidruma pārpalikuma. Šaubu gadījumā izvēlieties mazāku daudzumu.

Smidzinātāji

- Pārbaudiet smidzinātāju vismaz reizi sezonā pirms darbu uzsākšanas.

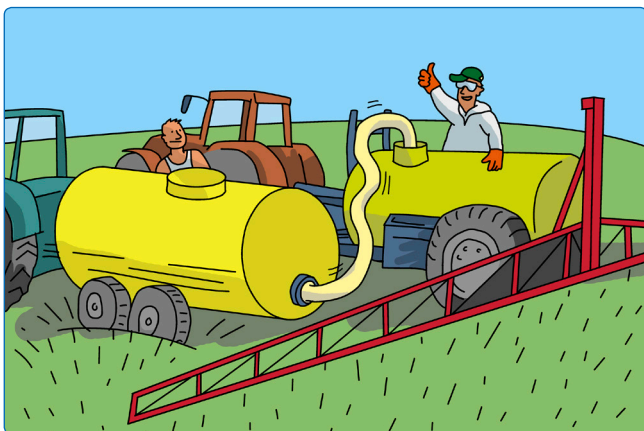
**Labāka saimniekošanas prakse
= labāka ūdens aizsardzība!**

- Pārbaudiet, vai smidzinātājs nerada noplūdes vai pilēšanu. Nodrošiniet, lai sprauslu pretpilēšanas vārsti darbojas pareizi.
- Noregulējiet smidzinātāju un nodrošiniet tā periodisku pārbaudi saskaņā ar 2012.gada 10.jūlija Ministru kabineta noteikumiem Nr.491 "Noteikumi par augu aizsardzības līdzekļu lietošanas iekārtām".

Došanās uz lauka

- Rūpīgi izplānojiet maršrutu nokļūšanai līdz laukam un ūdens ņemšanas vietai, neradot ūdens piesārņošanu. Izvairieties no ūdenstilpju šķērsošanas.
- Pārvietošanās laikā izslēdziet darba šķidruma padeves sūkņus. Pārliecinieties, ka visi savienojumi ir noslēgti un nerada pilēšanu.

Ūdens

- Uzpildot smidzināšanai paredzēto ūdeni no ūdensapgādes sistēmas, izvēlieties risinājumus, piemēram, uzgali, lai izvairītos no tiešas saskares ar ūdeni. Ieteicams uzstādīt atsevišķu ūdens tvertni un ūdens apgādes sistēmu, kas ir aprīkota ar pretplūsmas vārstiem. Smidzināšanai nepieciešamo ūdeni ieteicams pievest uz lauka speciālā cisternā.

**Labāka saimniekošanas prakse
= labāka ūdens aizsardzība!**

- Ūdeni ieteicams ņemt no atklātas ūdenstilpes. Tomēr, ja ūdens tiek ņemts no artēziskā urbuma, tas būtu jāpatur cisternā, lai uzsilst.
- Nekad neatstājiet smidzinātāju uzpildīšanas laikā bez uzraudzības!

Rūpīgi sajauciet un uzpildiet

Darba šķidruma sagatavošana prasa īpašu piesardzību

- Veiciet smidzinātāja tvertnes uzpildīšanu pēc iespējas tālāk no ūdens.
- Gatavojot darba šķidrumu, izvairieties no AAL izšļakstīšanās.
- Ievērojiet papildu piesardzību, veicot uzpildīšanu uz betona seguma, jo izlijuši vai izšļakstījušies AAL produkti var nokļūt kanalizācijā un ūdenstilpēs.
- Tukšo AAL iepakojumu nepieciešams trīs reizes izskalot ar tīru ūdeni darba šķidruma gatavošanas laikā, un skalojamo ūdeni iepildīt smidzināšanas tvertnē. Ja smidzinātājs aprīkots ar speciālu skalojamo ierīci, tukšo iepakojumu nepieciešams skalot vismaz 20 sekundes.

AAL iepildīšanu var veikt saimniecības pagalmā vai uz lauka.

AAL iepildīšana saimniecības pagalmā

- Saimniecības pagalmā AAL iepildīšanu nebūtu ieteicams veikt, jo pastāv liels risks piesārņot savu dzīves telpu. Ja tomēr izvēlaties AAL iepildīšanu veikt pagalmā, dariet to ļoti rūpīgi un uzmanīgi.
- Izmantojiet plastikāta/ gumijas materiāla paliktni ar apmalēm jebkuras noplūdes savākšanai vai arī uzpildīšanu veiciet norobežotā vietā, kur noplūdes var savākt apstrādei norobežotā rezervuārā.
- Turiet viegli pieejamā vietā absorbējošus materiālus (piemēram, sausas zāģu skaidas, kūdru, smiltis), lai nekavējoties varētu savākt jebkuru noplūdi.

**Labāka saimniekošanas prakse
= labāka ūdens aizsardzība!**

- AAL pārvadāšanai izmantojiet drošu, noslēdzamu kasti.
- Nodrošiniet, ka uzpildes vieta atrodas vismaz 10 m attālumā no jebkādas ūdenstilpes, akas, notekgrāvja vai avota.
- Periodiski mainiet vietu uz lauka, kur tiek sagatavots tvertnes maisījums un uzpildīts smidzinātājs.

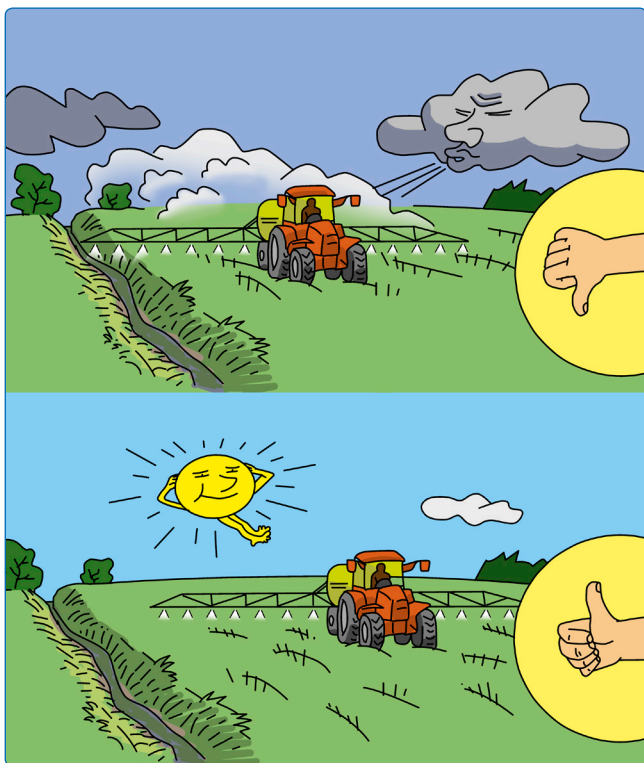
Smidzināšanas laikā

Izvairieties no jebkāda piesārņojuma radīšanas!

Izvairieties no tieša piesārņojuma

- Smidziniet tikai smidzinātāja pārvietošanās laikā.
- Veicot pagriezienus, izslēdziet darba šķidruma padevi uz attiecīgajām sekcijām, lai novērstu nevajadzīgu smidzinājuma dubultpārklājumu.
- Ja pamanāt jebkādas darba šķidruma noplūdes, nekavējoties pārtrauciet smidzināšanu.
- Nesmidziniet virs ūdenstilpēm, akām un notekgrāvjiem.

**Labāka saimniekošanas prakse
= labāka ūdens aizsardzība!**

- Smidzinot, ievērojiet ūdensobjektu aizsargjoslas.
- Smidzināšanas laikā ievērojiet atļauto darba ātrumu - 8 km/h.
- Smidzināt drīkst, ja vēja ātrums nepārsniedz 4 m/s. Ja smidzinātājs ir aprīkots ar rūpnieciski komplektētām palīgierīcēm, kas mazina vēja ietekmi uz smidzinājumu, tad drīkst smidzināt, ja vēja ātrums nepārsniedz 8 m/s.
- Izvēlieties produkta marķējumā norādītas un smidzināšanas mērķim atbilstošas sprauslas. Lietojiet zemspiediena sprauslas, kad tas ir iespējams. Smidziniet pie sprauslu tipam atbilstoša spiediena.
- Smidzināšanas laikā stienim jābūt ne augstāk kā 50 cm no apsmidzināmās virsmas.

**Labāka saimniekošanas prakse
= labāka ūdens aizsardzība!**

Pēc smidzināšanas

Nodrošiniet, ka tuvumā atrodas ūdens smidzinātāja un tvertnes mazgāšanai gan no iekšpuses, gan ārpusē.

levērojiet ražotāja norādījumus un pārlicinieties, ka smidzinātājs ir kārtīgi iztīrīts. Tvertni ieteicams skalot vismaz trīs reizes.

Smidzinātāja iekšpuse

- Izmantojiet iekšējās tvertnes skalošanas sprauslas, lai palielinātu tīrīšanas efektivitāti.
- Atšķaidiet atlikušo darba šķidrumu ar ūdeni vismaz 10 reizes un izsmidziniet to lauka daļā, kurā uzsākāt smidzināšanu.
- Rūpīgi skalojiet smidzinātāju ar tīru ūdeni, vienlaikus izsmidzinot skalošanas ūdeni caur smidzināšanas stieni un sprauslām.

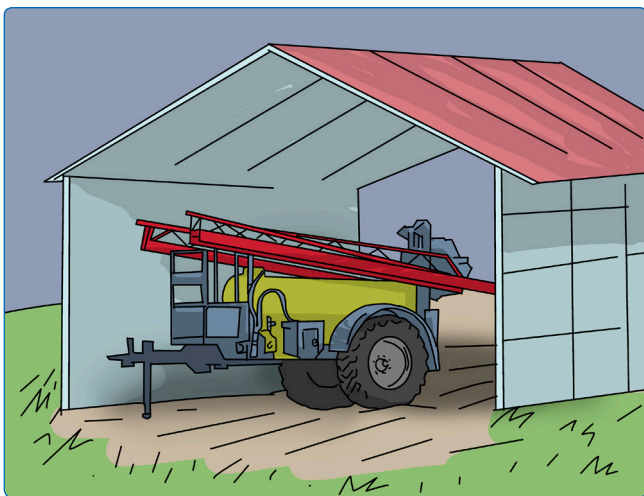
Smidzinātāja ārpusē

- Periodiski mainiet vietu uz lauka, kur tiek mazgāts smidzinātājs.

**Labāka saimniekošanas prakse
= labāka ūdens aizsardzība!**

- Mazgājiet smidzinātāju pēc katras lietošanas reizes, lai novērstu nogulšņu uzkrāšanos. Pievērsiet īpašu uzmanību smidzināšanas stienim un smidzinātāja tvertnes aizmugurējai daļai, kur uzkrājas lielākā nogulšņu daļa.
- Ja nav iespējas nodrošināt mazgāšanas ūdens savākšanu, tad kategoriski aizliegts mazgāšanu veikt saimniecības pagalmā.
- Pēc lietošanas novietojiet smidzinātāju zem jumta, lai to pasargātu no laika apstākļu nelabvēlīgās iedarbības.

AAL atlikumu un tukšo iepakojumu apsaimniekošana

- Ievērojiet marķējumā norādīto kārtību par tukšo AAL iepakojumu likvidēšanu.
- Izmantojiet speciāla tukšo AAL iepakojumu savācēja pakalpojumus.
- Tukšo AAL iepakojumu nedrīkst dedzināt vai aprakt!
- Aizliegts atkārtoti izmantot tukšo AAL iepakojumu.
- Nekādā gadījumā nenoskalojiet AAL pārpalikumus kanalizācijā!
- AAL, kuriem beidzies derīguma termiņš, novietojiet atsevišķi no pārējiem AAL. Sazinieties ar bīstamo atkritumu savācēju kompāniju vai attiecīgā AAL produkta tirgotāju.

**Labāka saimniekošanas prakse
= labāka ūdens aizsardzība!**

**Labāka saimniekošanas prakse
= labāka ūdens aizsardzība!**

NODERĪGA KONTAKTINFORMĀCIJA

**Policija/ Valsts ugunsdzēsības
un glābšanas dienests/** **112**

Neatliekamā medicīniskā palīdzība **113**

Saindēšanās un zāļu informācijas centrs **67042473**

Papildus informāciju par AAL
var uzzināt, zvanot Valsts augu
aizsardzības dienestam: **67550923 vai 67550921**

Valsts augu aizsardzības dienests - www.vaad.gov.lv

Par vides problēmām ir iespējams ziņot, zvanot uz
Valsts vides dienesta reģionālās vides pārvaldi:

- Daugavpils reģionālā vides pārvalde **65423219;**
 - Jelgavas reģionālā vides pārvalde **63023228;**
 - Lielrīgas reģionālā vides pārvalde **67084278,**
 - Liepājas reģionālā vides pārvalde **63424826;**
 - Madonas reģionālā vides pārvalde **64807451;**
 - Rēzeknes reģionālā vides pārvalde **64638200;**
 - Valmieras reģionālā vides pārvalde **64207266;**
 - Ventspils reģionālā vides pārvalde **63626903.**
-

TOPPS

Eiropas augu aizsardzības asociācija (ECPA) atbalsta bukleta "Labāka saimniekošanas prakse – labāka ūdens aizsardzība" izdošanu pēc ECPA publikācijas "Best practice, better water protection".

Baltā iela 1B, Rīga, LV-1055
info@laalruta.lv